

NÉMETH KATALIN

Pater Noster – Tóth Csaba festőművész azonos című celldömölki kiállításáról

Tóth Csaba Munkácsy-díjas festőművész *Pater Noster* című, könyvbemutatóval egybekötött tárlata 2021. június 26-án nyílt meg Celldömölkön, a Kemenesaljai Művelődési Központ és Könyvtár Mórítz Sándor Galériáján. A művész 1989 óta folyamatosan részt vesz a Kemenesaljai Művelődési Központ és Könyvtár képzőművészeti életében. 1989-ben a Megyei Tanács művészeti előadójaként rendezte meg a Megyei Tárlatot, ez volt az egyetlen vasi tárlat, amelyet nem Szombathelyen rendeztek.

1990-ben a *Vasvármegyében* jelent meg írása Döbrönte Zoltán Celldömölkről elszármazott festőművész kiállításáról, 1991-ben a Vasi Műhely vezetőjéről, Simon Iván festőművész tárlatáról jelent meg publikációja a *Vas Népe*-ben. 1990-ben a Szombathelyen élő, de Celldömölkön született Szakács László festőművész kiállítását rendezte meg a celldömölki Kemenesaljai Művelődési Központban, majd 1992-ben *A Ság-hegy a képzőművészetben* című tárlatnak volt a kurátora, ahol Vas megyei képzőművészek alkotásait állították ki. 1992–1994 között főiskolai hallgatókkal az Egyházashetyei Nemzetközi Művésztelepen dolgozott, ahol 1993-ban készült el a *Miatyánk-ciklus* második darabja *A táj metafizikája* címmel. 1994-ben *A táj elváltozása* tárlatát Ambrus Lajos nyitotta meg Celldömölkön. A művész az elmúlt két évben három alkalommal nyitotta meg volt és jelenlegi kortársai kiállítását a Mórítz Galérián. V. Tóth László, Torjay Valter, és Szakács László festőművészek kiállítás megnyitóján elismerően hallgathattuk, hogy mindannyian Vas megyéből származnak, szülőföldjük mennyire meg-

határozóan volt és van jelen művészetükben. E névsort méltán egészíti ki a következő kiállító személye, Tóth Csaba festőművész, aki 21 alkotásával mutatkozott be a Kemenesaljai Művelődési Központban. A tárlatot nevezhetjük ősbemutatónak, hiszen a *Miatyánk-ciklus* Celldömölkön teljesedett ki.

A festészet olyan eszköz a művész kezében, amellyel érzelmeket és gondolatokat közvetít. Sajátos festészeti nyelvet használ immáron harminc éve. Nevezhetjük művészetét a kifejezés teljes tartalmi valójában *appropriation art*-nak, nyelvezetét akár hedonista esztétikának is. A színekhez kapcsolódó alapvető gondolatok azonban specifikusan kötődnek meghatározott témákhoz, hiszen a tárlaton szereplő első 13 alkotás színhasználata meglehetősen visszafogott. Használhatnánk a monokróm jelzőt is, mely a művész elmondása alapján azt a mély benyomást szeretné érzékeltetni, amikor az alkonyatban a körülöttünk lévő világ fokozatosan elveszíti a színeit. A redukált színekkel griselle-technikával a 130×130 cm-es, négyzetes formákban megfestett képek magasztos hangulatot és jelentést hordoznak, békét, nyugalmat, rendet árasztanak. A négyes szám szakrális jelentéssel is bír: Isten latinul *Deus*, neve négy betűből tevődik össze. Ugyanakkor ezen alkotások optikai érzetet is teremtenek, ez az érzet gyakorol transzcendens hatást minden egyes szemlélőre. A fekete keret Kazimir Szeverinovics Malevicsre (1879–1935) utal, aki a *Fekete négyzetével* felszámolta a táblakép tradícióját. Tóth Csaba *Miatyánk-ciklus*ában a keret azonban újra értelmet nyer. A fekete egyben gyászkeret is, me-

mentó letűnt korok művészetéről. Tóth Csaba festményein megtaláljuk azokat a sajátos vonásokat, amelyek jelzik egy adott kor stílusát, gondolkodásmódját, illetve az adott festő kézjegyeit. A kép horizontjában Európa egyetemes nyelvén, latinul szól hozzánk, a Miatyánk soraival értelmezve a képet. Tóth Csaba 21. századi hangon múlt századok művészetének egyetemes értékéről vall. Hiszen a művészet az ókeresztény korszaktól kezdődően Isten szolgálatában állt, a nyugati ember világképe rajzolódott ki általa. Ez az egység a reneszánsztól kezdődően fokozatosan felbomlott és a 20–21. századra teljesen visszazorult. A 21. század művésze az ember környezetének a leképezése. Erre hívja fel a figyelmet a művész. Művésze szent művészet, az *ars sacra* fogalomkörébe tartozik, belső indítatásból fakad, szakrális és egyben szent is, de nem tartozik az egyházművészet körébe. Alkotásai nem a liturgikus térbe és nem egyházi megrendelésre készülnek. Képi interpretációk, erős ingerek, jól megválasztott alkotók műveinek a művész által létrehozott metaforikus térben való megjelenítése jellemzi, mely minden kép esetében Isten közelségére utal. „Isten csendes jelenléte életünkben” – írja a képei mellé a művész.

A tárlaton a *Miatyánk-ciklus* a *Pater Noster* címet viselő alkotással nyílik. A képízet Hans Memling (1430–1494) 15. századi flamand festő alkotása, Tommaso Portinari olasz bankár képmása, amely eredetileg egy triptichon része lehetett. A kiállítás rendezője bevonta az ima legkifejezőbb kézi gesztusait a ciklus kezdetére és végére, így szemléltetve a teljes imádságot mint lelkiállapotot a keresztény, hívő ember számára. (1–2. kép)

A kéz gesztusai a keresztény liturgia részei. A kezek finom összeérintése a szimmetrikus kéztartás Istennek alávetett ünneplőessége, a befelé fordulást, az Istennel

való bensőséges találkozást jelzi – vallja a művész, aki a lelki és testi ráhangolódás fontosságát hangsúlyozza a festményen. E ráhangolódás után John Constable (1776–1837) *Salisbury katedrálisának* parafrázisa következik a kiállításon, *Sír a táj, patakban folynak könnyei – ki vagy a mennyekben – qui as in caelis* latinul, jól megválasztott kalligráfiával, a kép horizontjára írva. Constable angol romantikus tájképfestő volt, lelki élményeit tájképekben örököltette meg, legtöbb festményén főleg az égbolt ábrázolásában érezhető egyfajta tragikum, az örökkévaló és a mulandó különválasztására. Tóth Csaba tovább fokozza a Constable által is szeretett *chiaroscuro*-technikát, monokróm színhasználatával még tovább fokozva a drámai hatást. A keresztény Európa egét sötét viharfelhők fedik, a keresztény ember kétségbeesve keresi, kutatja a felette lakozó Istent.

Az alkotások sorrendben követik az ima szövegét, kivétel azon három képet, amelyet Pápán láthatnak a közeljövőben – *Miatyánk a kortárs magyar művészetben* címmel – a képzőművészet iránt érdeklődők. A Pater Noster-kiállítás után a három alkotás jelentőségére még visszatérek. (3. kép)

Caspar David Friedrich (1774–1840) interpretációjában *Jöjjön el a te országod – Sanctificetis comen tuam* egy női alak háttal áll, a képen tekintete a nyitott ablakon keresztül a távolba réved. A nézőpontunk azonban bizonytalan, a női test tartásából elvágódás érzékelhető. A kép Caspar David Friedrich német romantikus festő sajátos szimbólumrendszerére épült, akinek minden munkája a keresztény vallás jegyében fogant. „A festőnek nemcsak azt kell festenie, amit maga előtt lát, hanem azt is, amit magában lát” – vallotta Friedrich. De vajon mit szeretne érzékeltetni Tóth Csaba Friedrich festményét interpretálva? Nőalakja az örökkévalósággal néz vajon far-

kasszemet? Isten csendes jelenléte életünkben, szintén szerepel a cím mellett, mint a ciklus jó néhány alkotásánál. Ez a csendes jelenlét transzcendentálissá növekszik nem csak az eredeti művet elemezve. Tóth Csaba virtuózok módjára használja nagy mesterek önálló, kidolgozott stílusát. Parafrázisait nézve a festői stílus alapján szinte azonosíthatóak a híres mesterek kevésbé ismert alkotásai. Következik egy Salvador Dalí (1904–1989) szürrealista interpretáció, *Miként a mennyben úgy a földön is – Sicut in caelo et in terra*, Keresztes Szent János Krisztusa. A teljes egészében látható kereszt egy sötét égbolt előtt lebeg, a súlytalanságot és az anyagtalanságot érzékeltetve. Már korábban is nyitottak meg tereket illuzionisztikus festői eszközökkel a barokk korban. A képtér mindenkori fel fogása a körülöttünk lévő világ megközelítését tükrözi. Itt azonban a nyitott tér a sötét égboltra koncentrálódik, így adva illuzionisztikus mélységet, mely egyúttal a kép háttérül is szolgál. A keresztre pontosan felülnézetből és középről látunk rá. Az eredeti képen látható tengeri kikötőnek nyoma sincs, a halászcsoport elmarad, melynek evangéliumi utalása nyilvánvaló volt Dalínál. (4–5. kép)

Tóth Csaba Krisztusa már nem érzékeli a földi valóságot, a kép előtt állva azon gondolkodunk, hogy a kereszt vajon felénk dől, vagy hatalmas gyorsasággal emelkedik a magasba, tovább esztétizálva a művet, klorit nélkül.

És bocsásd meg a mi vétkeinket – Et dimitte nobis debita nostra Edgar Degas (1834–1917) *Interieur* című alkotásának parafrázisa, amely Emile Zola *Therese Raquin* regénye alapján készülhetett. Degas egy korai festményét értelmezve újra, amelynek központi síkjában *dimitte nobis debita nostra* – Bocsásd meg a mi vétkeinket – olvasható, utalva a Miatyánk következő sorára. Az ere-

deti Degas-festményen a kép jobb oldalán egy férfi alakját látjuk kibontakozni a félhomályból. A központi térben egy világító lámpa erős fénye vonja be a tekintetünket, szimbolikusan utalva a keresendő kiútra az adott helyzetben. Tóth Csabánál ez a fényforrás már megszűnik, a női alak a kép főszereplőjévé lép elő, mint a bűnbánat egyedüli viselője. A *Miatyánk-ciklusban* szereplő női szituációk túlsúlya szembevető a kiállításokon. Anyaként Évától Szűz Máriáig a nők közelebb állnak Istenhez, a létezés misztériumához. Vilhelm Hammershoi (1864–1916) dán szimbolista festő művének parafrázisa egyrészt Caspar David Friedrich örökségét viszi tovább a nekünk háttal ülő nőalakkal és az előtte lépcsőzetesen kibontakozó terekkel, másrészt az egymásba nyíló tiszta fehér szobák a megbocsátásaink lelki tereivé válnak, ahol egy vékony fénycsík utal Isten csendes, megbocsátó jelenlétére. Nekünk, magyaroknak egy József Attila-idézetet juttat eszünkbe: „Isten itt állt a hátam mögött, és én megkerültem érte a világot.” *Sicut et nos dimittimus debitoribus nostris* – Mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek – olvashatjuk a kép horizontján a vizuális élményt fokozva. (6–7. kép)

Et ne nos inducas in tentationem – És ne vígy minket a kísértésbe – folytatódik az ima a Mórítz Galérián, George Clausen (1852–1944) angol festő interpretációjával, aki az első világháborúban elszennvedett borzalmakra reagálva festette meg *Youth Mourning* című képét. Az interpretációban a kereszt előtt földre gőnyedő női akt nemcsak a nő, hanem az egész emberiség sebezhetőségét is elének tárja. Az akt ábrázolása visszavezethető Éváig, Clausen a paradicsomkerti tudás fáját Krisztus keresztfájára cseréli fel, a belőle fakadó bűn, a bűnbánat és a megigazulás ennek a fának a történetében Tóth Csabánál már életfávé minősül. *Sed libera nos a malo* – Szabadíts meg a go-

nosztól! Itt már a műélvezet egy magas fokú érzékenységgel párosul. A szintén a 20. században festő spanyol Eduardo Chicharro y Agüera (1873–1949) alkotásának atmoszférája akár folytatólagosan következhet Edgar Degas és George Clausen parafrázisainak hangulatából. Valójában az alkotások összehasonlítása révén juthatunk el odáig, hogy elmondhassuk: a Miatyánk-sorozat szereplői életük nehéz tragédiáival sújtott életeseményeinek átélése következtében jutnak el Istenhez. (8. kép, 9. kép)

A kiállításon szereplő *Miatyánk-ciklus* két utolsó záró tétele részben megtöri a fekete keretes kompozíciók sorát. Utalva az imádság kezdetére és végére, a liturgiában használt különböző kézgesztusok alkalmazására. Tiéd az ország, a hatalom és a dicsőség – Matthias Stom (1600–1650) *Angyali üdvözlétének* részlete, Gabriel arkangyal kémozdulatával, amely mindig egyfajta fensőbbeséget sejtet. Az erős fény-árnyék kontrasztok az isteni jelenlétre és a világ sötéttségére utalnak. (10. kép)

Imádkozom, tehát vagyok – zárul az ima az összekulcsolt kézzel – jelentése: Ámen. A plasztikus forma tisztasága, a zománcos felület a firenzei olasz barokk vezető művészenek, Carlo Dolci (1616–1686) alkotásának a parafrázisa. A cím lehet utalás, „Cogito ergo sum – Gondolkodom, tehát vagyok” a francia filozófus, Descartes soraira: ha imádkozom, létezem. Az ima egy olyan alap a kereszténység számára, amely utat mutat mindenfajta megtévesztéssel szemben. Ugyanakkor a megtévesztés bekövetkezik, Vincent van Gogh (1853–1890) elhagyott templomával. *Európa halott, mi öltük meg*. In memoriam – olvashatjuk az imára kulcsolt kéz után a tárlaton. Az eredeti képen Van Gogh egy elhagyott, romossá vált katolikus templomot festett meg. Európában az elmúlt évszázadok alatt az európai civilizáció oly mértékben távolodott

el istenhitétől, istenképétől, ami megkérdőjelezi emberi mivoltunkat. Erre hívja fel a figyelmünket a művész, aki küldetésének érzi, hogy helyreállítsa és visszafordítsa azt, amit elvesztettünk és megtagadtunk.

Csók István (1865–1961) nagy sikerű naturalista stílusban megfestett *Árvák* című alkotásának az interpretációja *Isten közelsége* címet viseli. Csók István merész világítási effektusait fokozva a transzcendens hatás talán még erősebben érzékelhető, mint az eredeti alkotáson. *Silentium* a kép középterébe írva, a felfoghatatlan valóság néma csendje, Isten közelsége. A 19. század fordulóján alkotó finn Albert Gebhard (1869–1937) *Az árva* című parafrázisa folytatólagosan következik a Csók István-parafrázis után a kiállításon. A kép címe: *Te pedig, mikor imádkozol, menj be a te belső szobádba*. Dominus Tecum – az Úr van teveled – írja Tóth Csaba a festményre, mintegy továbbgondolva az eredeti mű jelentését. Nem véletlen a két mű egymás melletti rendezése. Mindkét festmény az örökkévalóság érzetének megtalálását kelti a mindennapokban.

A tárlaton szereplő további alkotások kézinterpretációk, melyek érzékenyen fejeznek ki érzelmeket, lelkiállapotokat, szándékokat. Összefoglalva hívhatnánk ezeket az alkotásokat metakommunikációnak a kiállítási térben. A művész elmondása szerint „A vigasztalás gesztusai...”, ami „gyakran többet ér megannyi szónál.” Régi klasszikus alkotások kiemelt részleteinek parafrázisai köszönnek vissza a galéria falairól. Az *ég lerombolását a föld lerombolása követi* – hirdeti Leonardo da Vinci (1452–1519) *Keresztelő Szent János* ég felé emelt figyelemzavaró mutatóujja a Leonardo által kikísérletezett *sfumato* festésmód egyik bravúrja, amely az érett reneszánszra jellemző ideális, tökéletesen szép kézábrázolás, egyben a szellemi felsőbbrendűséget hivatott

közvetíteni. (11. kép)

El Greco (1541–1614) képei közel egy évszázaddal későbbiek az érett reneszánsz alkotásoknál, tehát a Tóth Csaba által választott kézinterpretációk a *Stigmatizáció* és a *Küldetés* „El Greco-i manierizmusban” készültek.

A kiállítást megkoronázza az egyetemes művészettörténet leghíresebb és egyben legmeggrázóbb alkotása, Matthias Grünewald (1470–1528) a korai reneszánsz stílusában alkotó német festő *Isenheimi oltárának* a keresztre feszítés minden kínját bemutató Krisztus ábrázolásának parafrázisa. Az elviselhetetlenségig fokozható fájdalom megjelenítését a keresztre felszegezett Krisztus elgyötört kezén érzékelteti a művész. A festmény az *Agnus Dei* címet viseli. (12. kép)

Szintén meg kell említenünk a *Kinyilatkoztatás* című képet, mely I. Károly angol király udvari festője, Antony van Dyck (1599–1641) *Szent János evangélistát* ábrázoló festménye után született. A parafrázis mondanivalója Szent János evangélista átváltoztatást végző kézmozdulata: a kereszténység lényege. A caravaggieszk fénykezelés a hangsúlyozott tónusértékek alkalmazása teatrális hatásban nyilvánul meg a kelyhet tartó kézen. A kiállításon tanulmányozhatjuk a 17. században alkotó Jusepe de Ribera (1591–1652) spanyol festő *Szent Jeromos és az angyal* című festményének átíratát, *Már csak egy Isten menthet meg bennünket* címmel. A felfelé fordított nyitott tenyér az őszinteséget és az alázatot sugározza. A sienai iskolát képviselő Bernardino Fungai (1460–1516) interpretációjában Mária áldásra emelt kézmozdulata a *quattrocento* finom, módszeres technikájával az ecsetvonások minden látható nyoma nélkül megfestve az olajkép felületén, az érzelmek feletti önuralom hatását kelti. Az isteni rend, az isteni harmónia és az isteni útmutatás megnyilvánulását látjuk magunk előtt. A *Benedictus* – *Hom-*

mage a XVI. Benedek pápának dedikált kép az egyházfő iránti tisztelet jeléül készült. (13–14–15. kép)

A tárlaton szereplő utolsó kép, a *Hit ereje* a németalföldi Jan Gossaert (1478–1532) (*Mabuse*) kézinterpretációja a *Királyok imádata* című festményének képrészlete. A művész elmondása alapján nem véletlenül került Gossaert parafrázisa búcsúzóul a tárlatlátogatók elé. A kiállítás legérzékenyebb, legkifinomultabb textúrájú alkotása előtt gondolkodhatunk el arról, mit jelent személyes életünkben a hit ereje, és vajon mi készíttette Tóth Csabát, hogy egy Gossaert-képpel búcsúzzon a kiállítást látogatóktól. Ebben a festményben benne van a művész minden szellemi öröksége, amelyet felmentől kapott. Jan Gossaert imára kulcsolt kezében ez a bizalom és ragaszkodás fejlődik ki. Az, hogy a festmény kidolgozása hogyan hat ránk, attól is függ, milyen a kapcsolat a látásunk és a tapintásunk között. Ez a taktilis emlékezet emlékeztet bennünket arra, hogyan tudjuk a kép textúráját összekapcsolni a festmény által kiváltott intuitív érzelmeinkkel, és ezáltal megítélni a festmény ránk irányuló szellemi gazdagságát. (16. kép)

Utalás a pápai kiállításra, a tárlat kurátora: Lőrincz Zoltán művészettörténész, egyetemi tanár. Tóth Csaba itt három alkotásával szerepel. Skuteczky Döme (1849–1921) a velencei Szent Márk-székesegyházban készült képének a parafrázisa a *Szenteltessék meg a Te neved (Isten csendes jelenléte életünkben) – sanctificetur nomen tuum*. A festményen egy templombelső látunk szentmisejelenettel. A templom Isten háza, liturgikus térbelső, melynek minden szerkezeti egysége Isten jelenlétére és hatalmasságára utal. Szerves egységet képez a liturgikus tér és a térben zajló szertartás között. Az égő gyertya a krisztusi jelenlétre utal.

Csontváry Kosztka Tivadar (1853–1919) *Magányos cédrusának* interpretációjával, „a gondviselés nem pihent, megfestette velem a libanoni öt-hat-ezer éves cédrusfát, melynek egyik ága kardot ránt s fenyegeti a világot” – vallotta Csontváry Kosztka Tivadar a festményéről. Legyen meg a Te akaratom (*Az akarat szabadsága*) – írta Tóth Csaba a festményére. A nyugati kereszténység szakadásának legfőbb oka Isten által adott szabad akarat értelmezése volt. A fa jelentése szakrális értelemmel bír mindkét festményen, az eredetin éppúgy, mint a Tóth Csaba által készített parafrázison. A fa életfává minősül mindkét alkotáson, végigkíséri az emberiség történetét a *Gilgames eposztól* Krisztus keresztfáján át napjainkig. (17–18–19. kép)

A *Mindennapi kenyereinket add meg nekünk ma* (*Emlékezés a régiekre*) a nagybányai születésű és ott is alkotó teoretikus művész, Réti István (1872–1945) interpretációja (*panis quotidianus*). Azt a kihalni látszó emléket idézi fel bennünk, amikor őseink megáldották a kenyeret felszegés előtt. A fogyasztói társadalom anyagi világában ez a szakrális szertartás már teljesen idegenül hat. Réti képével szeretne a művész emlékeztetni bennünket e szertartás lényegére, a hálára, amely a régmúltban a hálaáldozatok bemutatását jelentette, megköszönve Istennek a termést. A kép a 2010-es „Nagybányai kiállítás” című kiállításon szerepelt először.

Bibliográfia

- <https://www.vaol.hu/kozelet/helyi-kozelet/pater-noster-a-celldomolki-galeriaban-5066396/>
- http://vaskarika.hu/hirek/reszletek/20648/visszaterni_a_kereszteny_hithez-pater_noster_cimmel_nyilt_meg_to/
- Tóth Csaba: *Isten és a Világ. Tóth Csaba szakrális művei*. Szülőföld, 2020, 45–47., 222–291.
- Tóth Csaba: *Hommage á Cézanne. Cézanne hatása a magyar festészetre 1905–1937 között*. Tóth Csaba interpretációi. Szombathelyi Képtár, 2006.
- Bellák Gábor: *XIX. századi festészet*. Oktatási segédanyag, 2012.
- Bellák Gábor: *XX. századi festészet*. Oktatási segédanyag, 2012.
- Roger Whiting: *Leonardo a reneszánsz ember*. (Ford. Mészáros Viktor.) Budakönyvek Kft., 1992, 70.
- A művészet története. Korai reneszánsz*. (Ford. Sziberth Bertalan.) Corvina, 1991, 302.
- Székely András: *Csók István*. Corvina, 1977, 8.

Képegység

Garas Kálmán fotó

1. kép. Pater Noster
(130 x 130 cm, olaj, vászon), 2016

2. kép. Imádkozom, tehát vagyok
(130 x 130 cm, olaj, vászon), 2020

3. kép. Sír a táj, patakban folynak
a könnyei – Ki vagy a mennyekben
(130 x 130 cm, olaj, vászon), 2018

4. kép. Isten csendes jelenléte életünkben
II. Jöjjön el a te országod
(130 x 130 cm, olaj, vászon), 2021

5. kép. Miként a mennyben,
úgy a földön is (olaj, vászon), 2021

6. kép. Isten csendes jelenléte életünkben
II. Bocsásd meg a mi vétkeinket
(130 x 130 cm, olaj, vászon), 2018

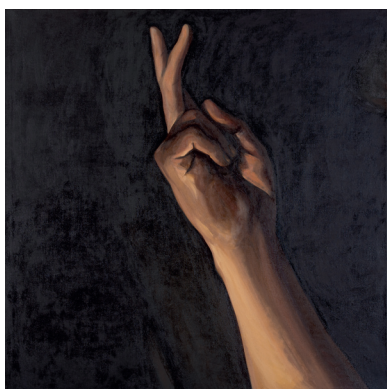
7. kép. Isten csendes jelenléte életünkben III.
Mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek
(130 x 130 cm, olaj, vászon), 2018

8. kép. Isten csendes jelenléte életünkben.
És ne vígy minket a kísértésbe
(130 x 130 cm, olaj, vászon), 2021

9. kép. Isten csendes jelenléte életünkben
IV. Szabadíts meg a gonosztól
(130 x 130 cm, olaj, vászon), 2018

10. kép. Tiéd az ország, a hatalom és
a dicsőség
(130 x 130 cm, olaj, vászon), 2019

11. kép. Stigmatizáció
(120 x 150 cm, olaj, vászon), 2019

12. kép. Agnus Dei
(130 x 147 cm, olaj, vászon), 2017

13. kép. Kinyilatkoztatás
(130 x 130 cm, olaj, vászon), 2019

14. kép. Már csak egy Isten menthet meg
bennünket (130 x 130 cm, olaj, vászon), 2019

15. kép. Benedictus – Hommage
XVI. Benedek pápa
(130 x 130 cm, olaj, vászon), 2018

16. kép. A hit ereje
(130 x 130 cm, olaj, vászon), 2019

17. kép. Isten csendes jelenléte életünkben I.
Szenteltessék meg a te neved
(130 x 130 cm, olaj, vászon), 2018

18. kép. Az akarat szabadsága
(130 x 130 cm, vegyes technika, vászon), 1992

19. kép. Emlékezés a régiekre (130 x 130 cm, olaj, vászon), 2002